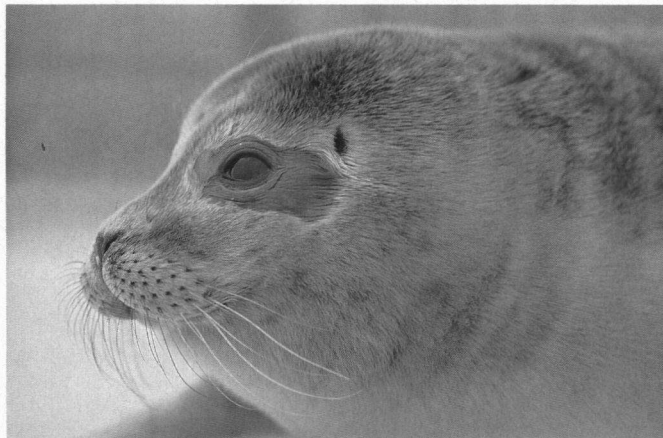

KORTAF

De zeehond herstelt zich weer in de Waddenzee.

Foto Johan de Meester.

De zeehonden in de Waddenzee na de virus epidemie

Door de uitbraak van de virus-epidemie in 1988 is de zeehondenpopulatie in de gehele Waddenzee sterk gereduceerd. In 1989 bedroeg het maximum aantal getelde gewone zeehonden 4520 stuks. Dit was slechts 40% van het aantal dat anders bereikt zou zijn. In 1990 zijn in totaal 5200 dieren geteld, waarvan 563 in de Nederlandse Waddenzee. Dit aantal is een optelling van de maximaal getelde aantallen in de vier deelgebieden Denemarken, Sleeswijk-Holstein, Nedersaksen en Nederland. Het maxi-

mum aantal waargenomen levende jongen bedroeg 1085. Vergelijking van deze cijfers met die uit 1989 laat zien dat het totale aantal met circa 15% is toegenomen. Het aantal jongen daarentegen met circa 70%. Uit deze gegevens valt af te leiden dat de stijging van de populatie grotendeels door de toename van het aantal geboorten wordt veroorzaakt. Daarbij is betrokken dat er geen aanwijzingen zijn dat andere populatieparameters significant anders zijn dan afgelopen jaar. Het toegenomen geboortecijfer kan wor-

den verklaard door het feit dat het aantal geboorten vorig jaar zeer laag was, doordat de paartijd en het beginstadium van de zwangerschap samenvielen met de toen nog heersende epidemie.

Er is dus sprake van een zich herstellende populatie. De relatief gunstige verhouding van het aantal jongen per totale populatie kan echter niet direct worden vergeleken met voorgaande jaren. Het is onduidelijk of de leeftijdsopbouw van de populatie dezelfde is als voor de epidemie. Het is niet onaanneemelijk dat de sterfte onder de halfwas dieren hoger is geweest dan onder de volwassenen en dat bijna de gehele jaarklasse van 1988 is gestorven. Daardoor wordt zuiver rekenkundig een gunstiger verhouding verkregen. De populatieontwikkeling in de komende jaren zal hierover meer duidelijkheid verschaffen.

Peter Reijnders

P.J.H. Reijnders, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Afdeling Estuariene Ecologie, Postbus 59, 1790 AB Den Burg, Texel.

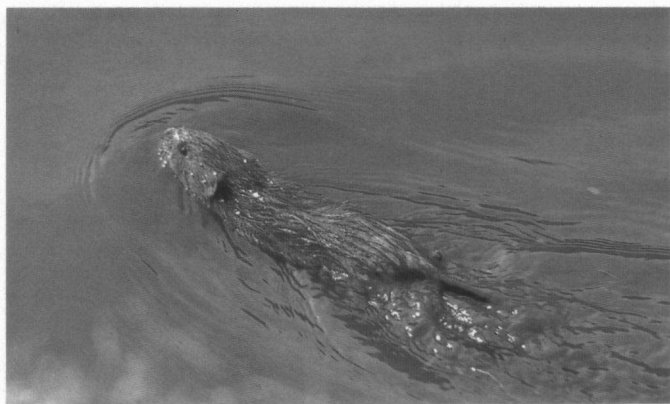
Draagkrachtmodel

Door het studie bureau Taken Landschapsplanning te Roermond werd een methode ontwikkeld, waarbij met behulp van de computer een effectvoorspelling van de gevolgen van ingrepen in de home-range van een dassenfamilie mogelijk wordt. Op basis van de actieradius van de das, de kwaliteit en bereikbaarheid van de foerageergronden wordt de effectieve besteden foerageertijd bere-

kend, met behulp waarvan een bepaling van de gemiddelde draagkracht van het beschouwde dassenactiviteitsgebied plaatsvindt. Hoewel een verificatie nog niet heeft plaatsgevonden, lijkt het model een bruikbaar instrument waarmee op regionale en gemeentelijke schaal de effecten van ingrepen in het landschap op het aspect 'das' kunnen worden beoordeeld. Het model is zodanig

opgezet dat het in principe voor iedere diersoort, die vanuit een vast punt (nest, burcht, gangenstelsel) opereert, kan worden gebruikt, op voorwaarde dat de benodigde parameters en invoervariabelen bekend zijn. Als zoogdieren komen naast de das bijvoorbeeld ook de noordse woelmuis en diverse vleermuissoorten in aanmerking.

Dirk Criel

De muskusrat blijkt verder uit te zwermen dan gedacht. Foto RIN.

Muskusrat zwemt verder uit dan verwacht

In een artikel in het Landbouwkundig Tijdschrift (1990 nr 9) publiceerde A. Verkaik (RIN) enkele recente bevindingen omtrent de exploratiedrang van de muskusrat. Hieruit blijkt, dat de mobiliteit van dit dier

lange tijd is onderschat. Verkaik baseert haar bevindingen op resultaten van eigen onderzoek in Flevoland. Daar worden enkele gezenderde muskusratten continue in de gaten gehouden.

Tot voor kort werd aangenomen dat het uitzwermen van muskusratten zich beperkte tot voor- en najaar. Het onderzoek toonde echter aan dat de dieren zich vrijwel het gehele jaar door verplaatsen, met uitzondering van de maand mei, wanneer de jongen geboren worden. Tijdens de verplaatsingen worden grote afstanden afgelegd. Een op de drie dieren legt afstanden af die groter dan vijf kilometer zijn.

De uitkomsten werpen een nieuw licht op de verspreiding van de muskusrat in Nederland. Naast het grote voortplantingsvermogen draagt vermoedelijk ook de grote exploratiedrang bij tot de succesvolle opmars van de soort in ons land.

Piet van der Reest

Uitgraven van vossesburchten

Vossen en dassen betrekken vaak eenzelfde burcht of maken hier om beurten gebruik van. Dit is de reden waarom nog altijd veel burchten door jagers worden vernield. De burchten worden door hen opgegraven in de hoop op deze wijze de jonge vosjes, die op de burcht worden grootgebracht, te verschalken. Dassenburchten zijn evenwel zo uitgestrekt en diep dat het vrijwel onmogelijk is dit werk met succes te beëindigen, tenzij men hiervoor over een leger beschikt. Uitsluitend op een burcht die door een vos zelf is gegraven kan de graverij resultaat opleveren.

De NCBR heeft met schrik vastgesteld dat er in het afgelopen jaar niet alleen verscheidene onbewoonde maar ook bewoonde dassenburchten ten behoeve van de vossejacht zijn vernield. Dit gebeurde onder meer op diverse jachtterreinen in Brabant en Limburg. Vooral

in de streek rondom het Meerdaalwoud kreeg de das het hard te verduren. De situatie is er zodanig verslechterd, dat het onder de gegeven omstandigheden uiterst moeilijk wordt de dassenpopulatie op een natuurlijke manier te herstellen. De feiten zijn wraakbaar omdat verscheidene burchten die recentelijk op de schop werden genomen, behoren tot het jachtterrein van een lid van de Vlaamse Hoge Jachtraad en omdat de graverij met zijn medeweten plaatsvond. Ook de enige dassenburcht die Oost-Vlaanderen rijk is, ontsnapte niet aan de jagersschop. De burcht waarop eveneens een vos met vier jongen aanwezig was, werd grotendeels vernield. De vossen verhuisden naar een ander bos en ook de das zocht zijn heil elders.

De NCBR stelt als oplossing voor om met ingang van het volgende jachtseizoen het vergraven van dassen- en vossen-

holen het gehele jaar door te verbieden. Zij wijst hierbij op het belang van oude dassenburchten, ook al zijn die niet bewoond. Deze verlaten burchten blijken immers voor de migratie en het herstel van de das een belangrijke plaats in te nemen.

Dirk Criel

...TROUWENS,
JE LIJKT ME OUD
EN WIJS GENOEG OM
ZOOGDIER TE LEZEN!

Actie voor de das in Noord-Brabant

Foto Johan de Meester.

In een thema-nummer over de das vraagt de Stichting Het Noordbrabants Landschap aandacht voor de das. Aan de hand van een aantal bijdragen van onder andere Jaap Mulder, Hanneke Das-Horsmeier, Carlo Spee en medewerkers van Das en Boom wordt een beeld geschetst van het wel en wee van de das in deze provincie. Heel aardig is een artikel

over archieven en toponiemen als hulpmiddel bij de bepaling van de vroegere verspreiding van de das. De auteur komt tot de bevinding dat de das voor de 19e eeuw wijd verbreid was in de provincie. In Noord-Brabant zijn veel plaatsen geschikt voor het uitzetten van dassen. De vereniging Das en Boom houdt in het artikel van Toine Coojmans een pleidooi voor het he-

rintroduceren en bijzetten van dassen in geschikte natuurgebieden.

Piet van der Reest

De Stichting Het Noordbrabants Landschap koppelt aan dit themanummer een aantal activiteiten, waaronder excursies. Het adres is: Kasteelboerderij van Neme-laer, Kasteellaan 4 in Haaren. Telefoon 04117-2775.

Natuurbeschermingsraad wil bescherming alle walvisachtigen

De Natuurbeschermingsraad dringt in haar advies aan staatssecretaris J.D. Gabor aan op wettelijke bescherming van alle dolfijnsoorten en andere walvisachtigen in het Nederlandse deel van de Noordzee. Vier soorten staan reeds op de nominatie om op de lijst geplaatst te worden. Dit zijn grampus, griend, witflankdolfijn en witsnuitdolfijn.

De raad memoreert dat er thans in de Noordzee flinke schommelingen voorkomen bij

tal van andere walvisachtigen en dat soorten als gewone dolfijn, dwergvinvis en tuimelaar ook regelmatig waargenomen worden. Door alle walvisachtigen onder de natuurbeschermingswet te brengen kan een aantal problemen op het gebied van herkenbaarheid (het zogenaamde 'look alike-beginsel'), status en controle worden voorkomen.

Overigens is de raad voorstander van een sterkere uitbreiding van de lijst van

beschermde soorten. Zij verwijst hierbij naar eerdere adviezen, waarin onder meer gepleit wordt voor opname van noordse woelmuis, das, otter, boommarter, steenmarter, gewone zeehond en grijze zeehond.

Piet van der Reest

Natuurbeschermingsraad, 1990. Advies wijziging besluiten beschermde inheemse plante- en diersoorten. Nummer 90773. Het advies ligt ter inzage in de bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en kan kosteloos besteld worden bij het secretariaat van de Natuurbeschermingsraad, Maliebaan 12, 3581 CN Utrecht (telefoon 030-331441).